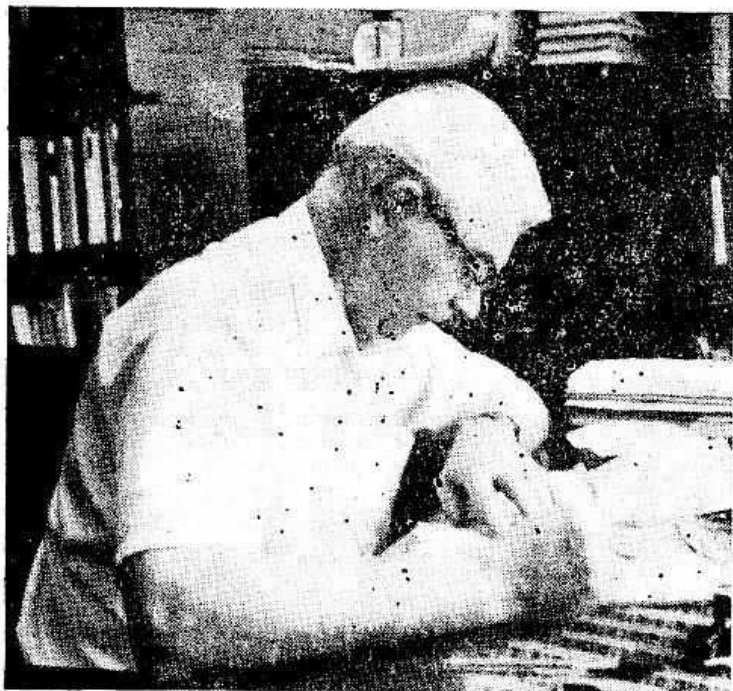

PORTRÉT PROF. JOSEFA BROŽKA, PSYCHOLOGA ČESKÉHO A SVĚTOVÉHO

Prof. J. Brožek r. 1971 ve své pracovně na katedře psychologie Lehighské univerzity.

Josef Brožek se narodil v Mělníku-Předním Podolí (č. 24) nad Labem v srpnu 1913. Oficiální datum narození je uváděno jako 14. VIII., ale jeho matka tvrdila, že to byl 15. srpen. Josef Brožek se vlastně přijel narodit na Mělník z polské Varšavy, kam se zase vrátil po šesti týdnech svého prvního pohoštění vystoupení v Čechách. Malý Josef byl cestovatelem ne od narození, což není zjev tak řídký, ale od početí.

Ve věku dvou let cestuje dál na východ, na erární jednosměrný lístek do Altajských hor v jihozápadní Sibiři, kde jeho otec stavěl železniční mosty. Stavba mostů ne mezi břehy řek, ale mezi národy, se stává symbolem, úkolem a náplní Josefova života.

Do Čech se vrací v létě 1920, na studie. V semináři J. B. Kozáka referuje o psychologii současnosti. Pro Henningovu *Psychologie der Gegenwart* potřeboval šest seminárních schůzek. Hledá si učitele i mimo Karlovu universitu. Učí se u J. Váni v Elektrických podnicích hl. m. Prahy, u Joh. Lindworského na německé universitě pražské a jinde. S pražským doktorátem z roku 1937 odchází pak na rok školení na americké university. Válka však rozhodla, že lístek zase má být jednosměrný. Též podstatně změnila původní „jízdni řád“.

Do Čech zajíždí r. 1948 v létě jako vedoucí skupiny minnesotských studentů, pak na přednášky r. 1963, na Purkyňovskou konferenci v Praze a Hrdličkovský antropologický kongres v Humpolci r. 1969, na Mendelovské symposium a mezinárodní konferenci v Brně r. 1970.

Vždy se vrací alespoň na skok na rodný Mělník a do Policka a Náchodska, kde prožil chlapectví a rané jinošství. Má rád Moravu a rok strávený v Plzni (1931–1932), kde maturoval, ho činí, jak sám říká, jednou šedesátinou Západočechem.

Jeho vědecké práce vycházejí v angličtině, ale i v češtině, slovenštině a celé řadě jiných slovanských jazyků, jakož i ve francouzštině, italštině, španělštině a japonštině. Holanďanům vydal ve fotokopii originálu a překladu do angličtiny monografii týkající se přínosu F. C. Dondersa, holandského fyziologa, který má značný význam pro vývoj moderní vědecké psychologie.

Jako spoluredaktor časopisu *Contemporary Psychology* sleduje po léta systematicky slovanskou produkci v psychologii a příbuzných oborech. Jeho soupisy literatury, vycházející zhruba v ročních intervalech, podávají úplnější evidenci současné slovanské tvorby než kterýkoli časopis slovanský. O slovanské psychologii informuje světovou veřejnost ve formě recenzí knih, článků o současném

stavu výzkumů, souhrnných statí o specifických problémech a ve formě monografií.

Jeho zájem o dějiny slovanské psychologie zahrnuje přínos Čecha J. E. Purkyně, Chorvata M. Maruliće (1450–1524), renezančního myslitele a autora knihy *Psychologia*; česko-moravsko-slovinského psychologa Mihajlo Rostohara a psychologů ruských. Roku 1972 vydává knižně soubor článků pod názvem *Psychology in the USSR: An historical perspective*.

Dr. Brožek přednášel rusky v roce 1969 v moskevském ústavu pro historii věd a technologie a v leningradském fyziologickém ústavu I. P. Pavlova, hovořil chorvatsky na bledském kongresu r. 1971 o svých výzkumech týkajících se dějin psychologie na území dnešní Jugoslávie a téhož roku přednesl slovinsky úvod k symposiu organizovanému u příležitosti 10. výročí smrti B. Škerlje.

Dům prof. Brožka v pensylvánském Betlémě je domem kulturního významu se stále otevřenými dveřmi pro zahraniční vědce, kteří jsou v USA na studijních cestách. Češi, Slováci, Poláci, Rusové, Slovinci, Chorvati, Srbové tu nacházejí kus evropského domova. Brožkova knihovna je neobyčejně rozsáhlá, má mnoho místností naplněných knihami až po strop. Vynikající je rovněž jeho psychologická knihovna na Lehighské universitě, která obsahuje reprezentativní výběr současné i historické slovanské psychologické literatury.

Brožkova volba žít v Betlémě není náhodná. Je to město zčásti vlastně také staroevropské s živým ideovým odkazem J. A. Komenského. Bylo založeno našimi prapředky. Duchovní atmosféra, kterou tomuto americkému městu vtiskli, je tu stále přítomna. Rodina dr. Brožka je v nejlepší slova smyslu internacionální. Jeho manželka, milá paní Eunice, je původem Švédka. Jeho děti ovládají úplně nebo částečně některé slovanské jazyky. Čeština je tu stejně zdomácnělým jazykem jako angličtina.

Dr. Brožek přednáší jako profesor na katedře psychologie Lehighské university. Studenti rádi poslouchají jeho osobitý přednes tak jedinečně vykreslující a přibližující osobnosti z dějin psychologie.

S radostí jsem s ním vždy spolupracoval, nejintenzivněji v USA v letech 1965 až 1966 i 1971 a pomáhal na budování mnohasměrných mostů, které energicky staví pro vědeckou veřejnost. Ač většinu svých šedesáti let strávil za hranicemi, ve svém stavitelství kulturních mostů dr. Brožek, vědec světový, zůstává věrný tradicím specificky českým.

J. Hoskovec